

Okos Hans a számoló ló, avagy az Európai Bizottság esete a digitális politikával

dr. Petri Bernadett

Az Európai Bizottság várhatóan 2020 végén terjeszti elő a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomagot. A javaslat előzetes hatásvizsgálatának keretében néhány héttel ezelőtt nyilvános konzultáció indult. Ezzel párhuzamosan az Európai Parlament Jogi Bizottsága és Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága saját kezdeményezésű jelentést készít a témakörben, amelyben várakozásaikat fejezik ki a Bizottság javaslatával kapcsolatban. A digitális szolgáltatások reformjának keretében a Bizottság a húsz éve hatályban lévő e-kereskedelmi irányelvet is módosítani szándékozza és rendeleti formában kívánja szabályozni az online platformok felelősségét, amely az interneten közzétett jogellenes tartalmak miatt áll fenn. Az Igazságügyi Minisztérium keretei között működő Digitális Szabadság Munkacsoport eközben egy ún. "Fehér Könyvet" mutatott be, annak érdekében, hogy a virtuális térben tapasztalható jogalkalmazási nehézségekre, többek között az online platformoknak a véleménynyilvánítás szabadságát és a magánszféra védelmét sértő intézkedéseire hívja fel a figyelmet. Miközben azt latolgatjuk, hogy a Bizottság képes lesz-e felmérni, hogy milyen javaslatot várnak el tőle a tagállamok a digitális szolgáltatások jogi keretének megújítása terén, azt is megtudhatjuk, hogy Wilhelm von Osten gimnáziumi matematikatanár Hans nevű lova valóban megtanult-e számolni.

Okos Hans egy ló volt, aki tudott számolni. Tulajdonosa, bizonyos Wilhelm von Osten, egy gimnáziumi matematikatanár, számos tevékenységre megtanította Hansot: összeadni, kivonni, osztani, szorozni, ismerni a hét napjait, megmondani az időt, zenei hangokat megkülönböztetni egymástól. Ezen felül Hans – von Osten úr bevallása szerint - olvasni és betűzni is tudott.

Ha von Osten megkérdezte Hanstól, hogy "Ha a hónap hatodik napja csütörtökön lesz, mi lesz a dátum következő kedden?" Okos Hans patája dobbantásának számával válaszolt neki. Mi több, tekintettel arra, hogy Okos Hans, a ló, gazdája szerint az olvasás tudományát is elsajátította, a kérdéseket szóban és írásban is fel lehetett neki tenni. Így aztán Hans különleges képességeinek híre ment, s a német oktatási testület kijelölt egy bizottságot az ügy kivizsgálására. Ez volt a tizenhárom személyből álló Hans Bizottság, amelyet Carl Stumpf pszichológus és filozófus hívott össze. Tagjai között iskolai tanárok, cirkuszigazgató és állatorvos is szerepeltek. 1904 szeptemberében a bizottság megállapította, hogy Hans teljesítménye nem trükk és átverés, azonban azt is megállapították, hogy a ló csak akkor válaszolt helyesen a feltett kérdésekre, ha maga a kérdező is tudta a választ és ha Hans, miközben dobbantásával megadta az eredményt, láthatta a kérdezőt.

2020 június 30.-án zárult le a digitális szolgáltatások tárgyában várható jogszabálycsomag ütemtervével kapcsolatos [véleménynyilvánítási időszak](#), ezzel részben párhuzamosan pedig néhány héttel ezelőtt az Európai Bizottság [nyilvános konzultációt](#) hirdetett a jogszabálycsomag vonatkozásában, amely szeptember 8-án ér véget.

A jogszabálycsomag – a Bizottság saját meghatározása szerint - két fő pilléren nyugszik: az egyik, amelynek célja a digitális szolgáltatások egységes piacának elmélyítése, az online platformok és az információs szolgáltatók felelősségi körének bővítésével és összehangolásával, valamint a platformok tartalomra vonatkozó szabályai feletti felügyelet megerősítésével. A másik egyfajta innováció-könnyítő intézkedéscsomag lenne, annak érdekében, hogy az ún. domináns platformok jellemezze piacok méltányosak és könnyen hozzáférhetőek legyenek mind a vállalkozások, mind pedig az új piaci szereplők számára.

A digitális szolgáltatások egységes piacának kérdése az uniós intézmények gyűlölt-imádott témája. Mark Twain szerint klasszikusok azok a könyvek, amelyeket mindenki ismer de senki sem olvas¹ – ez a definíció pedig tökéletesen illik a digitális szakpolitikákkal kapcsolatos jelenségre. Nincs olyan uniós dolgozó, aki a téma megemlítésére ne sóhajtana föl és ne tudna perceként keresztül panaszkodni a szakterületet uraló álláspontok valamelyikéről – s mindezt sok esetben anélkül, hogy különösebben tisztába lenne az egyes fogalmak jelentésével. Arra a kifejezésre azonban, hogy “[szerzői jogi reform](#)”, minden eurokrata összerezzen, visszaemlékezve az elmúlt parlamenti ciklus hosszú évekig tartó intézményközi tárgyalássorozatára, amelynek lezárásával, valamilyen oknál fogva végül mindenki úgy érezte, hogy vesztesként távozott az asztaltól.

A platformok megfelelő szabályozása mindeztől kezdve kifogott az uniós intézményeken. A szerzői jogi jelentés folyamatának közkezdvelt mantrája volt, hogy az [Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv](#) (2000/31/EK irányelv, e-kereskedelmi irányelv) szabályait mindenképpen érintetlenül szükséges hagyni, mert az – gyakori eurokrata fordulattal élve - Pandora szelencéje. Kinyitása tehát nem sok jót ígér.

Az Európai Bizottság azonban a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomag bejelentésével többek között nem másra vállalkozott, mint módosítani az e-kereskedelmi irányelv szabályait és rendeleti formában szabályozni a platformokat. A von der Leyen Bizottság prioritásait taglaló “[Ambiciózusabb Európa](#)” program célkitűzései szerint: “Az új, digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály meg fogja szilárdítani a digitális platformokra, szolgáltatásokra és termékekre vonatkozó felelősségi és biztonsági szabályokat, és kiegészíti a digitális tartalmak egységes piacát.” A [bizottsági munkaprogram](#) szerint a jogszabálycsomag javaslata 2020 negyedik negyedévére várható, a Bizottság pedig tartani látszik magát ehhez az időtűzéshez, és még a járványhelyzetre tekintettel sem változtatott tervein.

A leendő jogszabálycsomag fontos eleme, hogy tisztázza és növelje az online platformok – közösségi hálózatok, internetes piacterek stb. – kötelezettségeit valamint felelősségét azokkal a szolgáltatásokkal kapcsolatban, melyeket az EU-ban nyújtanak, függetlenül attól, hogy a világ mely részéről nyújtják azokat. Mindez lényeges annak érdekében, hogy a felhasználók megfelelően védve legyenek a jogellenes árukkal, tartalmakkal és

---

¹ “A classic is something that everybody wants to have read and nobody wants to read.”

szolgáltatásokkal szemben, és alapvető jogaik se sérüljenek az interneten. Az intézkedések további célja, hogy biztosítsák az online platformok működésének átláthatóságát és szabályozási felügyeletét. A nyilvános konzultáció többek között arra vonatkozóan is szeretné az állampolgárok, érintett vállalkozások véleményét kikérni, hogy milyen irányok elképzelhetőek a közvetítőként eljáró digitális szolgáltatók felelősségi rendszerének felülvizsgálata során.

Véleménynyilvánítás ide, nyilvános konzultáció oda, hogy végül milyen tartalommal mutatja be az Európai Bizottság javaslatát 2020 utolsó negyedévében jelentős mértékben függ attól is, hogy az Európai Parlament milyen állásfoglalással rukkol elő, erre vonatkozóan pedig a különböző saját kezdeményezésű jelentések eljárásai az egyes szakbizottságok részéről már megkezdődtek.

Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül, néhány olyan főbb témakört fogunk áttekinteni, amelyek vonatkozásában az Európai Parlament eddigi tevékenysége alapján úgy tűnik, hogy választ vár a Bizottságtól. Lássuk tehát, hogy mit kérdez az Európai Parlament és tudja-e hányat dobbantson Hans az okos ló.

Világok harca az Európai Parlamentben

Az Európai Parlament működésétől sosem volt idegen a szakbizottságok közötti konfliktus. A [Jogi Bizottság](#) (JURI) és a [Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság](#) (IMCO) jelenlegi küzdelme arról szól, hogy a két szakbizottság milyen területekre kiterjedően jogosult javaslatot elfogadni a Bizottság számára. Az IMCO Bizottság híres expanzív természetéről – hiszen mi nem tartozna a belső piac témájának körébe - és arról is, hogy hatékony érdekérvényesítő képessége folytán a többi bizottság hatáskörét a minimálisra szorítja. Olyan esetekben is, amikor arra kerül a sor, hogy a [Bizottsági Elnökök Értekezlete](#) (ismertebb nevén Conference of Committee Chairs, vagy CCC) dönti el a kérdést, ahogy ez jelen esetben is történt.

Az [Európai Parlament Eljárási Szabályzata](#) szerint a Jogi Bizottság hatáskörébe tartoznak azon uniós jogi aktusok, amelyek befolyásolják a tagállamok jogrendjét, különösen a szellemi alkotások jogának területén. A Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság esetében a digitális téma kicsit kifejezettebben került nevesítésre: az egységes piac működése, beleértve ez egységes piac, így többek között a digitális egységes piac megvalósítását gátló esetleges akadályok azonosítására és ezek felszámolására irányuló intézkedéseket is magában foglalja.

A CCC döntés értelmében a JURI bizottság hatáskörébe csak azok a kérdések tartoznak, amelyek nem érintik az e-kereskedelmi irányelv módosítását – ennek megfelelően pedig nagyjából semmi, kivéve legfeljebb az intelligens szerződések témáját. A megállapodás nagylelkűen kinyitotta annak lehetőségét, hogy a két bizottság egymással külön egyezsége jusson arra nézve, hogy milyen egyéb kérdésekkel foglalkozhat még a JURI – ez a kérdés azonban a mai napig nem oldódott meg, hacsak azt a frappáns technikát nem tartjuk annak, miszerint mindkét bizottság ír egy-egy jelentést, a másik bizottság pedig véleményt készít hozzá. A lényeg, hogy mint lentebb látni fogjuk, a Jogi Bizottság jelentésében egyáltalán nem szorítkozik az Elnökök Értekezletének döntésében meghatározott korlátolt hatáskörre.

A Jogi Szakbizottság jelentése

Tiemo Wölken német szocialista képviselő vitán felül egy egyedi megközelítést alkalmazott [jelentése](#) elkészítése során, mivel ahhoz rögtön egy jogalkotási javaslatot is fűzött. A legfontosabb tartalmi elemek megértéséhez kis kitérőt szükséges tennünk a platformok világába.

Digitális szolgáltatásokon (vagy az e-kereskedelemről szóló irányelv szóhasználatával élve: „információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokon”) olyan szolgáltatásokat értünk, amelyeket elektronikus úton távolról biztosítanak a felhasználók kérésére. Ezen belül megkülönböztetünk online közvetítő szolgáltatásokat, mint például az internet-hozzáférési szolgáltatást nyújtó szolgáltatók, a felhőalapú szolgáltatások, az online platformok, az üzenetküldő szolgáltatások stb., azaz olyan szolgáltatásokat, amelyek általában harmadik felek által rendelkezésre bocsátott tartalmat, árut vagy szolgáltatásokat szállítanak vagy közvetítenek.

Online platformok például az e-kereskedelmi piacterek, a keresőmotorok, az alkalmazás-áruházak, az online utazási és szállásplatformok vagy a mobilitási platformok és egyéb közösségi gazdasági platformok. A jelentős hálózati hatást gyakorló nagy platformok valójában „online kapuórként” tudnak működni a digitális gazdaságban, amelynek hatására gyakorlatilag meghatározzák és szűkítik a piacralépés lehetőségeit.

A jelentéstevő első számú kifogása, hogy a tartalomszolgáltató platformok gyakran alkalmaznak olyan automatizált tartalomeltávolító mechanizmusokat, amelyek – véleménye szerint - jogos aggályokat vetnek fel a jogállamisággal kapcsolatban. Úgy véli, hogy ezekben az esetekben a tartalom eltávolítása világos jogalap nélkül történik, ami ellentmond az [Emberi jogok Európai Egyezménye 10. cikkének](#), amely szerint a véleménynyilvánítás és információközlés szabadságát szabályozó alakszerűségeket, feltételeket, korlátozásokat vagy szankciókat törvényben kell meghatározni. Ezzel összhangban a felhasználók által létrehozott tartalom jogszerűségére vonatkozó jogerős határozatot független bírói testületnek kell meghoznia, nem pedig magántulajdonban lévő kereskedelmi szervezetnek.

A jelentéstevő azt is kifogásolja, hogy egyes tartalomszolgáltató platformok a jelenlegi üzleti modelljük alapján olyan tartalmat népszerűsítene, amely valószínűsíthetően felkelti a felhasználók figyelmét és így még több profilalkotásra szolgáló adatot hoz hozzá a még hatékonyabb, célzott hirdetések felkínálása. Mivel a profilalkotás a célzott hirdetésekkel ötvözve gyakran vezet az érzelmekre való hatáson alapuló "tartalomerősítéshez" (content-amplification), nem beszélve a bizonyos témákkal kapcsolatos célzott érzékenyítési tendenciákról, a platformok gyakorlatilag folyamatos pszichológiai befolyásnak teszik ki a felhasználókat – a legtöbb esetben külön beleegyezésük nélkül.

Az ilyen ajánlási rendszerek, tartalomgondozás vagy hirdetéshelyezések mögött rejlő logikai algoritmusok megválasztása továbbra is a tartalomszolgáltató platformok mérlegelési hatáskörében marad, ami kevés lehetőséget biztosít a nyilvános felületekre, mindez pedig a jelentéstevő álláspontja szerint aggályokat támaszt az elszámoltathatóságot illetően. Eközben az erőfölénnyel rendelkező tartalomszolgáltató platformok lehetővé teszik felhasználóik számára, hogy profiljukat felhasználva harmadik fél weboldalára

jelentkezhessenek be, ami által ezek a platformok nyomon követhetik a felhasználók tevékenységét akár saját platformkörnyezetükön kívül is – anélkül, hogy erre a következményre felhívnák felhasználóik figyelmét.

Az emberi viselkedést vizsgáló monográfiájukban [Bernard Berelson és Gary Steiner](#)² szintén arra a következtetésre jutottak, hogy az egyének tendenciaszerűen azokat a médiatartalmakat olvassák, nézik, hallgatják meg, amelyeket kedvelnek, vagy amelyek megfelelnek előzetes ismereteiknek, értékítéleteiknek, előfeltevéseiknek. Ennek oka vélhetően az a pszichológiai alapú preferencia, amely a magunk nézeteinek megfelelő információk kiválasztásában érvényesül. Ezzel áll összefüggésben a közösségi médiajelenséggel kapcsolatban már több alkalommal leírt ún. [szűrőbuborék-elmélet](#).

A fentiekre tekintettel a jelentés javasolja, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály olyan szabályozást foglaljon magában, amely szerződéses jogokat állapít meg a tartalomkezelés tekintetében, átlátható, kötelező érvényű és egységes előírásokat és eljárásokat határoz meg a tartalommoderálás tekintetében, valamint garantálja a független bírósági jogorvoslathoz való hozzáférést.

Ehhez kapcsolódóan javasolja egy Európai Ügynökség létrehozását, melynek feladata, hogy figyelemmel kísérje és érvényesítse a szerződéses jogok tiszteletben tartását a tartalomkezelésre vonatkozóan, ellenőrizze az automatizált tartalommoderáláshoz és -gondozáshoz használt algoritmusokat, és szankciókat szabjon ki meg nem felelés esetén. Előírná, hogy a tartalomszolgáltató platformok rendszeresen átláthatósági jelentést nyújtsanak be az Európai Ügynökségnek, amelyben igazolják, hogy általános szerződéses feltételeik megfelelnek a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály rendelkezéseinek, továbbá, hogy a tartalomszolgáltató platformok nyilvánosan hozzáférhető adatbázisban tegyék közzé a felhasználók által létrehozott tartalmak eltávolításáról hozott döntéseiket.

A fentiekben felvetett problémák legtöbbjével mindannyian egyetértünk, hiszen a legtöbbünknek volt már tapasztalata a közösségi média platformok gyakran egyoldalú és politikailag sem kiegyensúlyozott tartalommoderálási gyakorlatáról, vagy ha valaki személyes tapasztalattal nem is rendelkezik, visszaemlékezhet [Böjte Csaba esetére](#), akinek hírfolyamából eltávolították a trianoni emlékévforduló alkalmából celebrált szentmise linkjét, egy másik alkalommal pedig az amerikai zavargások hátterével kapcsolatos meglátásait.

A teljes tartalomszűrés megszüntetésével kapcsolatos javaslat azonban nagyon messzire visz. A jogellenes online tartalom eltávolítása elleni fellépés meglehetősen nehézkessé válna a platformok automatizált mechanizmusai nélkül. Gondoljunk csak bele, hogy még egy gyorsított bírósági vagy egyéb, ilyen természetű jogviták elbírálására jogosult testület által lefolytatott eljárás esetén is napokba, hetekbe telik a döntéshozatal, ennyi idő alatt pl. egy terrorizmusra felbújtó tartalom lavinaszerű mértékben terjed el a közösségi média segítségével az egész interneten. Csak a nagyságrend érzékeltetése érdekében: a [2020. évi adatok](#) szerint másodpercenként körülbelül 9000 tweetet tesznek közzé a Twitteren, 1 000 képet osztanak meg az Instagramon, 84 000 keresést végeznek a Google-on és 85 000

---

² KILLIAN, Lewis M. Human Behavior: An Inventory of Scientific Findings. By Bernard Berelson and Gary A. Steiner. New York: Harcourt, Brace & World, 1964. 721 pp.

YouTube-videót tekintenek meg, miközben az új tartalmak megosztása folyamatosan, exponenciálisan növekszik.

A jogellenes tartalom eltávolítására vonatkozó gyors döntések fontosak, ugyanakkor megfelelő biztosítékok alkalmazására is szükség van. A legfőbb kihívást annak megakadályozása jelenti, hogy az eljárás a jogszerű tartalmak törlésére is kiterjedhessen.

A Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság jelentése

A máltai szocialista jelentéstevő, Alex Agius Saliba bizottsági [jelentésének](#) középpontjában elsősorban a domináns platformok piactorzító hatása áll. Olyan eszközt lát az új, digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályokban, amelyek a piacra lépés akadályainak csökkentése és a nagy platformok szabályozása révén egy olyan belső piaci eszközként funkcionálhatnak, amely előzetes szabályozási korrekciós intézkedéseket előírásával megnyithatja a piacokat az új belépők, köztük a kisvállalkozások előtt.

Rámutat arra is, hogy tekintettel a digitális szolgáltatások határokon átnyúló jellegére, a tagállamok közötti hatékony felügyelet és együttműködés kulcsfontosságú a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály megfelelő végrehajtásának biztosításához. Ennek megfelelően – hasonlóan a JURI Bizottság javaslatához – javasolja egy központi szabályozó hatóság létrehozását, amely felelős a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály felügyeletéért és betartatásáért, és amely kiegészítő hatáskörrel rendelkezik a határokon átnyúló kérdések kezelésére. Az IMCO javaslat azonban a Jogi Bizottság felvetésével ellentétben nem kifejezetten uniós decentralizált ügynökség formájában képzelel el ezt a hatóságot, hanem egy olyan formát helyezne előtérbe, amely elsődleges fontosságú célként a tagállamok közötti együttműködést kezeli az összetett, határokon átnyúló kérdések kezelése érdekében, szorosan együttműködve a független nemzeti végrehajtó szervek hálózatával.

A bizottsági jelentés szerint a digitális szolgáltatásról szóló javaslatnak a technológiai változásokra való tekintettel tisztázni kell, hogy az újfajta szolgáltatások, mint például a közösségi média, a közösségi gazdaság szolgáltatásai, a keresőprogramok, a wifi hotspotok, az online hirdetések, a felhőalapú szolgáltatások, a tartalomszolgáltató hálózatok és a doménnév-szolgáltatások milyen mértékben tartoznak a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály hatálya alá.

Ezen felül az IMCO Bizottság javaslata szerint tisztázni kell azt is, hogy mi tartozik a jogellenes tartalom fogalmának hatálya alá. Ez a kezdeményezés tűnik a javaslat egyik legnagyobb kihívást jelentő javaslatának. Az EU-ban jelenleg nem létezik összehangolt és koherens megközelítés a jogellenes tartalmak eltávolítására, a tagállamoktól, a tartalom kategóriájától vagy az online platform típusától függően különböző megközelítések léteznek, egymással párhuzamosan. Azt, hogy mi számít jogellenesnek, külön uniós szintű jogszabályok, valamint a nemzeti jog határozza meg, ami nyilván megnehezíti egy ilyen területen egységes jogi keret meghatározását. Könnyen belátható az is, hogy a terrorizmussal kapcsolatos anyagok, a jogellenes gyűlöletbeszéd vagy a gyermekpornográfia, illetve az emberkereskedelem természete, jellemzői és a hozzájuk kapcsolódó károk nagyon eltérnek a szellemi tulajdon-jogok megsértéseitől, a termékbiztonsági szabályoktól, a jogellenes online kereskedelmi gyakorlatoktól, vagy a rágalmozó jellegű online tevékenységektől.

A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálynak a javaslat szerint foglalkoznia kell azzal is, hogy az aktív és passzív tárhelyszolgáltató jelenlegi fogalma már nem állja meg a helyét. Az aktív-passzív elválasztás szoros kapcsolatban áll a szolgáltatók felelősségre vonásának szabályaival, és a felelősség kimentésével is. A kihívást ezen a téren az jelenti elsősorban, hogy az e-kereskedelmi irányelv elfogadása óta számos olyan új szolgáltatói tevékenység jelentek meg, amellyel kapcsolatban nehezen eldönthető, hogy aktív intézkedést jelent-e. Ilyenek a címkézés, szervezés, promóció, optimalizálás, bemutatás vagy egyéb, haszonszerzés céljából végzett és harmadik fél tartalmának sajátként történő átvétele révén szerkesztői feladatokat ellátó és az adatok felett bizonyos fokú ellenőrzést gyakorló tárhelyszolgáltatók beavatkozásai.

Az elhatárolás jelentősége tehát a felelősségi kör szempontjából jelentős, erre vonatkozóan pedig két újabb fogalmat szükséges most bemutatni, amelyek felvetése mindig kiváló vitaindító a Luxembourg téren vagy a bizottsági épületek körül található kávézóknak és sörözőkben.

A biztonságos kikötő és az irgalmas szamaritánus

E két, egy mondatban egyébként csak ritkán előforduló kifejezés az online platformok felelősségre vonhatóságának kimentését foglalja össze.

Bár az európai szabályozási gyakorlatban a tárhelyszolgáltatónak minősülő platformok elsődlegesen nem felelősek a felületükön megjelenő jogsértő tartalmakért, azért viszont igen, ha nem működnek közre e tartalmak nyilvánosságának korlátozásában. Ezt a kérdést jelenleg a már többször említett e-kereskedelmi irányelv szabályozza. A Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság fentiekben bemutatott jelentése arra hívja fel az Európai Bizottságot, hogy javaslatában az ezen irányelvben biztosított felelősség kimentési formákat változtatás nélkül alkalmazza.

Ez az [alakzat három esetre terjed ki](#): egyszerű továbbítás, gyorsítótárolóban való rögzítés (caching), valamint tárhelyszolgáltatás. Az egyszerű továbbítás esetében olyan szolgáltatások esetén, amelyek a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információk hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférés biztosításából állnak, a tagállamok biztosítják, hogy a szolgáltatót ne terhelje felelősség a továbbított információért, azzal a feltétellel, hogy nem a szolgáltató kezdeményezi az adatátvitelt, nem ő választja ki az adatátvitel címzettjét és nem módosítja a továbbított információt.

Hasonló logikával biztosít kimentési lehetőséget a jogszabály tárhelyszolgáltatás esetén is, látható tehát, hogy egyfajta elvárható gondosság tanúsításáról van itt szó, amikor a szolgáltatónak nincsen tényleges tudomása jogellenes tevékenységről vagy információról, vagy pedig amint ilyenről tudomást szerzett, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről. Kimentés tehát csak passzív szolgáltatások esetén lehetséges. A Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság jelentése pedig arra is utalást tartalmaz, hogy az aktív szolgáltatást nyújtó tárhelyszolgáltatók nem mentesülhetnek a biztonságok kikötő rendelkezések alapján.

Kis kitérő, hogy a korábbi, adatvédelmi kontextusban elhíresült “safe harbor” - ami tehát két jelentéssel is rendelkezik: biztonságos kikötők és védett adatkikötők – mint kifejezés nem cseng jól az uniós intézményeknél, különösen az Európai Parlamentben. Egészen 2015-ig a [2000 július 21-én kiadott](#), az uniós tagállamokból az Egyesült Államokba továbbított személyes adatok védelmére vonatkozó “biztonságos kikötő adatvédelmi elvek” betartása jelentette a mentesülést az adatvédelmi kötelezettségeikért való felelősség alól, egészen addig, amíg aztán az [Európai Bíróság 2015. október 6-i, C-362/14 ítéletében](#) úgy rendelkezett, hogy ez érvénytelen, mivel nem nyújtott az uniós szabályozási szinttel egyező védelmet. Az ügy ilyen módon történt lezárását megelőzően az Európai Parlament éveken keresztül kérte [állásfoglalásaiban](#) a safe harbor egyezmény felfüggesztését, amelyet aztán végül az új, adatvédelmi pajzs ([privacy shield](#)) normák váltottak fel.

Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv tehát már tartalmaz “biztonságos kikötő” rendelkezéseket, kérdés azonban, hogy az új, digitális szolgáltatásokra vonatkozó jogszabálycsomag miként határozza meg ennek feltételeit, vagyis mikor elég “irgalmas” a “szamaritánus”.

Az irgalmas szamaritánus intézkedések uniós normatív alapja a fentebb említett fordulat az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvben, amely szerint a platform, amint tudomást szerzett a jogellenes tartalomról, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről. A dilemma azonban hosszú időn keresztül az volt, hogy amennyiben erre sor kerül, az azt jelenti-e egyúttal, hogy az általa nyújtott szolgáltatás aktívnak minősül és ezáltal nem mentesülhet az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv rendelkezései szerint - mivel az csak a passzív szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókat mentesíti.

A [C-324/09 L’Oreal kontra eBay ügyben](#) az Európai Bíróság tisztázta, hogy „pusztán az a tény, hogy [valamilyen online platform] az eladásra való felkínálásokat a szerverén tárolja, meghatározza szolgáltatásának feltételeit, azért díjazásban részesül, és általános felvilágosítást ad ügyfelei részére, nem járhat azzal a hatással, hogy megfosztja őt [az [elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 14. cikkében](#)] előírt, felelősséggel kapcsolatos mentességektől”. A Bíróság azonban azt is kimondta, hogy „[a]mennyiben azonban az [online platform] olyan segítséget nyújtott, amely különösen a szóban forgó eladásra való felkínálások megjelenítésének optimalizálásában vagy azok elősegítésében áll”, fennáll ilyen hatás.

Ebből az következik, hogy pusztán az a tény, hogy egy online platform megtesz bizonyos intézkedéseket a szolgáltatásai nyújtásával kapcsolatban, általában véve nem feltétlenül jelenti azt, hogy aktív szerepet játszik az általa tárolt egyedi tartalmi elemmel kapcsolatban, és hogy az online platform ez okból ne részesülhetne a felelősséggel kapcsolatos mentességekből.

Ennek alapján tehát a platformok számára a jogellenes tartalom közzétételéért való felelősség alól kimentés biztosítható, ha proaktív lépéseket tesznek a jogellenes tartalmakhoz való hozzáférés felderítésére, megszüntetésére vagy letiltására. Ezek a proaktív intézkedések gyakorlatilag a tartalomszűrést jelentik. Az eBay döntés óta a platformok motiváltak a szűrésben, mivel ez alkalmas technika számukra arra, hogy általánosan mentesüljenek a

felelősség alól, nem figyelmen kívül hagyva azt a tényezőt sem, hogy az automatikus tartalomszűrő mechanizmusok költségigényes folyamatok, és nyilvánvalóan csak a nagyobb, kapuőr platformok engedhetik meg maguknak, hogy ilyet üzemeltethessenek. A jelenség piactorzító hatása tehát ebből a szempontból sem lebecsülendő.

Tényleg megtanult számolni Hans, az okos ló?

“Az online platformok központi szerepet töltenek be életünkben, gazdaságunkban és demokráciáinkban. Egy ilyen szereppel nagyobb felelősség is jár, de a felelősségvállalás csakis a digitális szolgáltatásokra vonatkozó korszerű szabálykönyvön alapulhat. A konzultáció során meghallgatjuk az összes véleményt, és együtt gondolkodva arra fogunk törekedni, hogy megtaláljuk a megfelelő egyensúlyt a mindenki számára biztonságos internet, a véleménynyilvánítás szabadságának védelme és az innovációhoz szükséges mozgáster biztosítása között az uniós egységes piacon” – így [nyilatkozott](#) Thierry Breton, a belső piacért felelős uniós biztos a digitális szolgáltatásokról szóló nyilvános konzultációról. Margaret Vestager a június 23-án az Európai Parlament Jogi Bizottságával megtartott [struktúrális dialógus](#) során elsősorban csak a koronavírus járványhelyzet kapcsán felmerült aktualitásokat emelte ki beszédében. A Bizottság év végén előterjesztendő javaslatának tartalmára nézve tehát csak elképzeléseink lehetnek.

A digitális szolgáltatásokra vonatkozó uniós jogi keret az Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 2000-ben történt elfogadása óta változatlan. Az Európai Bizottság az elmúlt húsz évben ehhez kapcsolódóan csak ágazatspecifikus jogszabályokat terjesztett elő az [audiovizuális és a médiaszolgáltatások](#), valamint a [szerzői jogok](#) területén. Húszéves jogszabályokat a napi aktualitásokhoz hozzáigazítani természetesen nagy feladat. Ráadásul a reform bemutatására rendeleti formában kerül sor, miközben mindeközben a Bizottság csak addig merészkedett, hogy 2017-ben egy [közleményben](#), 2018-ban pedig egy [ajánlásban](#) fogalmazott meg kötéserővel nem rendelkező, általános iránymutatásokat a jogellenes online tartalmak kezeléséről az online platformok és a tagországok számára.

E dokumentumokban a Bizottság elkötelezte magát a platformok online tartalomszűrő eszközeinek támogatása mellett. Kiemelte, hogy az online platformoknak – központi szerepükre és lehetőségeikre, valamint az ehhez kapcsolódó felelősségükre tekintettel – hatékony proaktív intézkedéseket kell bevezetniük a jogellenes online tartalmak felderítése és eltávolítása érdekében, és nem szabad csupán az általuk kapott bejelentésekre hagyatkozniuk. A jogellenes tartalom bizonyos kategóriái esetében előfordulhat, hogy a platformok által bevezetett ilyen intézkedések nélkül nem lehet teljes mértékben elérni azt a célt, hogy csökkenjen a súlyos károk kockázata. Arra is kitért, hogy az önkéntes proaktív intézkedések nem vezetnek automatikusan ahhoz, hogy az online platform elveszíti az elektronikus kereskedelmi irányelv 14. cikkben meghatározott, felelősség alóli mentességét.

A Bizottság fenti dokumentumai a jogellenes tartalommal kapcsolatos felelősségre vonatkozóan többé-kevésbé következetesek. Azonban az a kérdés, hogy a legális de egyéb módon sérelmes és káros tartalmak eltávolításával – „túlzott törlés” („over-removal”) – kapcsolatosan milyen álláspontot foglal majd el a digitális szolgáltatásokkal kapcsolatos javaslat, még válaszra vár. Főként, mivel olyan témakörök is ide tartoznak, amelyekre nézve

jelentős közérdekű aggály tapasztalható, mint pl az álhírek vagy a kiskorúak számára káros tartalmak problémája. Az Európai Parlamentben bemutatott jelentésekhez fűzött számos módosító javaslat tett kísérletet arra, hogy az álhírek és az egyéb jogszerű de káros tartalmak kérdését is javasolja az új rendelet hatálya alá sorolni, ezek a kezdeményezések azonban az eddigi árnyékjelentéstevői egyzetetéseken elbuktak. Erre vonatkozóan tehát az eddigiiek alapján az Európai Parlament nem vár lépéseket a Bizottságtól az új, digitális szolgáltatások jogszabálycsomag javaslatában, hanem azt szeretné, hogy a javaslat a jogellenes tartalmakra szorítkozzon.

Az egész szabályozási megközelítés egyik legnagyobb dilemmája, hogy mind az emberi közreműködéssel lefolytatott feltöltésszűrési intézkedések, mind pedig az automatikus felderítés esetében is előfordul a jogszerű tartalmak kiszűrése, mint az a fentebb ismertetett példákban is látható. Kiemelten fontos tehát annak biztosítása, hogy megfelelő biztosítékok álljanak rendelkezésre a tévedésből törölt tartalom visszaállításához. A döntések megtámadásának lehetősége önmagában nem vezet a legális tartalmak indokolatlan eltávolítása számának csökkenéséhez, mivel erre jelenleg is van lehetőség.

2020 márciusában az Igazságügyi Minisztérium [létrehozta a Digitális Szabadság Munkacsoportot](#). A Munkacsoport által bemutatott ["Fehér Könyv"](#) problémafelvetése szerint "...az online platformok túlnyomó többsége a szolgáltatásukat igénybe vevő felhasználók számára bizonyos kereteket (általános szerződési feltételeket) szabnak, az e szabályok megsértése esetén pedig a tartalmak közzétételét, illetve esetenként a felhasználók platformhoz való hozzáférését általában véve korlátozzák. A jellemzően nehezen átlátható normarendszer alapján született döntések komoly hatással vannak a szólásszabadság alkotmányos jogának érvényesülésére, ugyanis ezáltal a platformok saját maguk határozzák meg a szólásszabadság határait, és ennek felügyeleti eljárásrendjét alkotmányos garanciák nélkül." Ezen felül a dokumentum kiemeli a jogérvényesítés nehézségét a közösségi média platformokon, amely nagyban megnehezíti például a személyiségi jogi jogsértésekkel kapcsolatos eljárások lefolytatását. Általános tapasztalat, hogy az Európai Unió kívüli székhellyel rendelkező vállalatok megkeresése nehézkes, többségében a jogszabályban meghatározott adattárolási időtartamot meghaladó ideig tart.

A dokumentum problémafelvetésének egy részével az európai parlamenti javaslatok egyező álláspontot tartalmaznak. A hatékony szabályozási megoldások kidolgozása azonban csak abban az esetben lehetséges, ha a Bizottság is képes lesz az eddigi kereteken kívül gondolkodni, és megfontolja az olyan megoldásokat, mint a tartalommoderálási elvek nyilvánosságra hozatalának kötelezettsége, jelentéstételi kötelezettség a platformok részéről az általuk alkalmazott intézkedések megtételéről, vagy a fogyasztóvédelmi területen már létrehozott megoldás alkalmazása: az EU-n kívüli székhellyel rendelkező digitális szolgáltatók kötelezése arra, hogy a jogviták rendezésére és a jogsértések érvényesítésére fióktelepet legyenek kötelesek létrehozni az Európai Unión belül.

A platformok számára megszabott kötelezettségek teljesítésének számonkérésére elengedhetetlen egy megfelelő szervezeti forma kijelölése, azonban erre vonatkozóan a szükségesség és arányosság elveit szükséges tiszteletben tartani. Egy újabb, jelentős uniós költségvetési terhet jelentő ügynökség létrehozása szükségtelennek tűnik, különösen abba belegondolva, hogy az ilyen formában működő [Európai Munkaügyi Hatóság](#) létrehozása

három évig tartott és teljes mértékben csak 2024-től válik működőképessé, tehát egy ilyen uniós szervezet jogalapjának kidolgozása hosszú és nehézkes eljárás. Az [Európai Versenyhatóságok Hálózata](#) egy, a nemzeti hatóságok tevékenységére épülő hatékony forma, amelynek keretében a hatóságok információt cserélnek, együttműködnek a versenyfelügyeleti eljárások kivizsgálásában. Egy ehhez hasonló Európai Digitális Hatóságok Hálózata, szoros együttműködésben a tagállami szaktárcákkal és az Európai Bizottsággal, sokkal inkább megfelelő lenne erre a célra, különös tekintettel arra. Egy ilyen struktúra bevezetésével a nemzeti jogrendszerekkel kapcsolatos sajátosságokat és a nemzeti hatóságok eddigi tapasztalatait is hatékonyabban lehet figyelembe venni a digitális szolgáltatások ellenőrzése során.

Hans, az okos ló esete nyilvánvalóan világszenzáció, azonban Hans a valóságban nem tanult meg sem olvasni, sem számolni, sem pedig zenei hangokat megkülönböztetni egymástól. A ló azonban vitán felül egyedülálló eredményeket ért el az elmeolvasás terén. Amikor ugyanis Hans patadobbantásainak száma közeledett a megoldáshoz, a kikérdező testtartása és arckifejezése megváltozott oly módon, hogy az feszültséggel járt együtt, majd ez a várakozó feszültség megszűnt amikor a ló az utolsó, helyes dobbantást is megtette. Ez jelentette Hans számára tehát a jelzést, hogy nem kell többet dobbantania.

2020.07.14.

